

Progresele României înregistrate în ajustarea structurală a dezvoltării regionale

Romania's progress recorded in the structural adjustment of regional development

Bianca-Maria Boțîrcă¹, Mădălin-Ionuț Sandu²

¹ Faculty of Agrifood and Environmental Economics, Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania; botircabianca21@stud.ase.ro

² Faculty of Agrifood and Environmental Economics, Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania; sandumadalin21@stud.ase.ro

Rezumat: Lucrarea analizează progresul României în ajustarea structurală a dezvoltării regionale, având ca obiectiv principal evaluarea impactului fondurilor europene și a politicilor naționale asupra reducerii disparităților teritoriale. Studiul utilizează o metodologie bazată pe analiza comparativă a principalilor indicatori economici și sociali, alături de o examinare a politicilor implementate în alte state membre ale UE, precum Germania, Spania și Olanda. Colectarea datelor s-a realizat din surse oficiale, inclusiv Eurostat și Ministerul Dezvoltării, iar prelucrarea acestora a inclus metode statistice pentru identificarea tendințelor și eficienței măsurilor adoptate. Rezultatele evidențiază progrese semnificative în modernizarea infrastructurii și creșterea coeziunii economice, însă persistă disparități între regiunile dezvoltate și cele defavorizate, precum Nord-Est și Sud-Vest. Analiza comparativă sugerează că România trebuie să adopte politici integrate axate pe investiții sustenabile, digitalizare și sprijinirea IMM-urilor pentru a accelera convergența economică. Concluziile subliniază necesitatea unui scenariu strategic de dezvoltare, bazat pe reducerea decalajelor regionale, tranziția ecologică și digitală, modernizarea infrastructurii și dezvoltarea capitalului uman, pentru a asigura o creștere echilibrată și sustenabilă.

Cuvinte cheie: dezvoltare regională; disparități economice; politici europene; coeziune socială; infrastructură

Abstract: The paper analyzes Romania's progress in the structural adjustment of regional development, with the main objective of evaluating the impact of European funds and national policies on reducing territorial disparities. The study employs a methodology based on a comparative analysis of key economic and social indicators, along with an examination of policies implemented in other EU member states, such as Germany, Spain, and the Netherlands. Data collection was carried out from official sources, including Eurostat and the Ministry of Development, while data processing involved statistical methods to identify trends and assess the effectiveness of adopted measures. The results highlight significant progress in infrastructure modernization and economic cohesion, yet disparities persist between developed and disadvantaged regions, such as the North-East and South-West. The comparative analysis suggests that Romania needs to adopt integrated policies focused on sustainable investments, digitalization, and SME support to accelerate economic convergence. The conclusions emphasize the necessity of a strategic development scenario based on reducing regional disparities, ecological and digital transition, infrastructure modernization, and human capital development to ensure balanced and sustainable growth.

Keywords: regional development; economic disparities; European policies; social cohesion; infrastructure

Clasificare JEL: O18, R58

Clasificare REL: 1R, 1O

Introducere

Politica de dezvoltare regională reprezintă un pilon esențial al strategiei Uniunii Europene și al procesului de modernizare economică a României. Aceasta vizează reducerea disparităților teritoriale, stimularea creșterii economice și îmbunătățirea coeziunii sociale printr-o serie de măsuri și instrumente specifice.

Lucrarea de față analizează progresele înregistrate de România în ajustarea structurală a dezvoltării regionale, atât în raport cu obiectivele Uniunii Europene, cât și prin prisma particularităților economice și sociale naționale. În acest context, sunt prezentate principiile fundamentale ale politicii regionale, impactul implementării fondurilor structurale și de coeziune, precum și principalele provocări întâmpinate în procesul de dezvoltare.

Pe lângă o examinare detaliată a politicii de dezvoltare regională din România, lucrarea include și o comparație cu alte state membre ale Uniunii Europene, precum Germania, Spania și Olanda, pentru a evidenția modelele de succes și lecțiile ce pot fi aplicate în context național. De asemenea, este propus un scenariu de dezvoltare pentru România, bazat pe reducerea disparităților economice, tranziția către o economie verde și digitalizată, modernizarea infrastructurii și dezvoltarea capitalului uman.

Prin această analiză, lucrarea își propune să ofere o perspectivă clară asupra progreselor realizate și să identifice direcțiile strategice necesare pentru o dezvoltare sustenabilă și echilibrată a regiunilor din România.

1. Politica de dezvoltare regională

Politica de dezvoltare regională a Uniunii Europene (UE) este un element central al strategiei europene pentru coeziune economică, socială și teritorială. Aceasta urmărește reducerea disparităților dintre regiunile Uniunii prin sprijin financiar, modernizarea infrastructurii și promovarea inovării și sustenabilității. De-a lungul timpului, obiectivele sale s-au adaptat contextului economic și social, incluzând inițiative pentru dezvoltarea infrastructurii regionale, crearea locurilor de muncă, sprijinirea IMM-urilor, promovarea incluziunii sociale, tranziția către o economie bazată pe cunoaștere și protejarea mediului.

Principalele obiective ale Politicii de Dezvoltare Regională a UE vizează reducerea disparităților economice și sociale dintre regiunile membre, sprijinirea dezvoltării infrastructurii și creșterea competitivității economice. Investițiile masive în transport, utilități și telecomunicații facilitează integrarea regiunilor în piața comună (Pătărlăgeanu et al., 2020). În același timp, UE susține IMM-urile și inițiativele locale pentru crearea de locuri de muncă și dezvoltarea competențelor profesionale. Politicile europene pun accent și pe incluziunea socială, oferind sprijin grupurilor vulnerabile prin programe finanțate din Fondul Social European (FSE). Tranziția către o economie verde și digitală este, de asemenea, o prioritate, prin reducerea emisiilor de carbon și dezvoltarea infrastructurii digitale. Un alt obiectiv important este cooperarea transfrontalieră, prin programul INTERREG, care facilitează dezvoltarea economică și socială comună între regiunile de frontieră.

Politica regională a UE s-a adaptat și la crize economice, sprijinind redresarea economică în urma recesiunii din 2008 și a pandemiei de COVID-19.

Pentru a asigura eficiența măsurilor luate, politica regională a UE se bazează pe principii fundamentale. Subsidiaritatea asigură luarea deciziilor la nivel local, acolo unde nevoile sunt cel mai bine înțelese. Adiționalitatea garantează că fondurile europene completează, dar nu înlocuiesc resursele naționale. Concentrarea tematică direcționează investițiile către domenii esențiale, precum digitalizarea, inovarea și energia verde. Parteneriatul implică autoritățile publice, sectorul privat și organizațiile civice pentru o implementare eficientă. În plus, politica regională pune accent pe rezultate concrete, alocând fondurile pe baza impactului măsurabil asupra dezvoltării economice și sociale.

Uniunea Europeană utilizează mai multe instrumente financiare pentru dezvoltarea regională. Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) sprijină infrastructura, digitalizarea și inovarea, în timp ce Fondul Social European Plus (FSE+) promovează incluziunea socială, educația și ocuparea forței de muncă. Fondul de Coeziune este destinat țărilor cu PIB sub 90% din media UE și finanțează infrastructura și energia verde. Fondul pentru o Tranziție Justă (JTF) sprijină regiunile dependente de industrii poluante în procesul de decarbonizare, iar Programul INTERREG stimulează cooperarea transfrontalieră prin proiecte comune.

După aderarea la UE în 2007, România a beneficiat semnificativ de fondurile europene destinate dezvoltării regionale. Obiectivele principale ale politicii regionale din România includ reducerea disparităților economice, dezvoltarea infrastructurii, diversificarea economiei și creșterea coeziunii sociale. Fondurile sunt utilizate pentru modernizarea infrastructurii de transport, susținerea IMM-urilor, digitalizarea și sprijinirea grupurilor vulnerabile. Programul Operațional Regional (POR) este principalul instrument de finanțare, alături de Fondul Social European (FSE), care sprijină educația, formarea profesională și integrarea socială.

România este împărțită în opt regiuni de dezvoltare: București-Ilfov, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, Nord-Vest, Nord-Est, Centru și Sud-Est. Cu toate acestea, politica de dezvoltare regională se confruntă cu multiple provocări. Disparitățile economice și infrastructurale sunt semnificative între regiunile din sud și est, comparativ cu cele din vest și nord-vest. Capacitatea administrativă redusă afectează gestionarea eficientă a fondurilor europene, iar migrarea forței de muncă către alte state membre limitează dezvoltarea economică a regiunilor mai puțin prospere. De asemenea, tranziția ecologică și digitală necesită măsuri accelerate pentru a valorifica pe deplin oportunitățile oferite de fondurile UE.

2. Analiză comparativă privind politica de dezvoltare regională în Statele Membre ale Uniunii Europene

Statele membre ale UE se confruntă cu diferențe semnificative în dezvoltarea regională, influențate de factori economici, geografici, istorici și sociali. Aceste discrepanțe sunt reflectate în indicatori precum PIB-ul pe cap de locuitor, rata șomajului, infrastructura și nivelul de inovare.

Statele membre pot fi grupate în funcție de nivelul PIB-ului regional. Regiunile puternic dezvoltate (Europa de Vest și Nordică), precum Germania, Olanda, Danemarca, Suedia și Luxemburg, au un PIB pe cap de locuitor semnificativ peste media UE, beneficiind de economii diversificate, infrastructură modernă și un sector industrial puternic. Regiunile în tranziție (Europa Centrală și de Est), cum sunt Polonia, Ungaria, Cehia și Slovacia, au realizat progrese economice importante, dar unele regiuni rurale au un PIB sub media UE. Totuși, marile orașe precum Varșovia, Praga și Budapesta contribuie semnificativ la creșterea economică. Regiunile mai puțin dezvoltate (Europa de Sud și Sud-Est), precum România, Bulgaria, Grecia și Croația, au un PIB pe cap de locuitor sub 50% din media UE și se confruntă cu probleme legate de infrastructura insuficient dezvoltată și rate ridicate ale șomajului.

Există diferențe semnificative între state în ceea ce privește nivelul șomajului. Țările cu șomaj redus, precum Germania, Olanda, Austria și Cehia, au rate scăzute datorită economiilor stabile și sectoarelor industriale bine dezvoltate. În schimb, Grecia, Spania și Italia, în special în regiunile sudice, se confruntă cu un șomaj structural ridicat, amplificat de crize economice și de lipsa unor politici active pentru crearea de locuri de muncă.

Tabelul 1. Rata șomajului

Țară	Rata șomajului
Germania	3,1%
Olanda	3,6%
Austria	5,1%
Cehia	2,6%
Italia	7,7%
Grecia	11,1%
Spania	12,2%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor din platforma Eurostat

În ceea ce privește infrastructura, regiunile bine dezvoltate, precum Germania, Franța și Olanda, dispun de rețele de transport și infrastructuri tehnologice avansate, facilitând comerțul și mobilitatea. Germania are una dintre cele mai dense rețele de autostrăzi, Franța deține un sistem performant de trenuri de mare viteză, iar Olanda are cel mai mare port european, Rotterdam. Pe de altă parte, România și Bulgaria, în special în zonele rurale, suferă de lipsa autostrăzilor, infrastructurii feroviare moderne și acces limitat la rețelele digitale.

În domeniul inovării și competitivității, liderii în inovație, precum Suedia, Finlanda, Danemarca și Germania, investesc semnificativ în cercetare și dezvoltare, sprijinind ecosistemele de start-up-uri. Regiunile emergente, cum sunt Polonia, Ungaria și Estonia, au realizat progrese importante în promovarea inovației cu ajutorul fondurilor europene. În schimb, România și Bulgaria alocă resurse limitate cercetării și dezvoltării, afectând competitivitatea lor economică.

Politicile de dezvoltare regională din Germania, Spania și Olanda evidențiază o diversitate de priorități și abordări, adaptate specificităților fiecărei țări. Germania se concentrează pe reducerea disparităților economice dintre regiunile estice și vestice, utilizând fonduri europene pentru dezvoltarea infrastructurii, susținerea IMM-urilor și cercetării, și crearea locurilor de muncă. Regiunile estice primesc mai multă finanțare pentru convergență, iar programele FSE sprijină incluziunea socială și recalificarea forței de muncă, reflectând provocările demografice ale țării.

În schimb, Spania pune accent pe coeziunea economică și socială, abordând probleme precum șomajul ridicat, în special în rândul tinerilor. Fondurile de coeziune au sprijinit investiții strategice, reformarea educației și formării profesionale, precum și tranziția către un sistem economic bazat pe valoare adăugată ridicată și digitalizare. Politica spaniolă subliniază importanța adaptării economiei la cerințele pieței globale și reducerii disparităților regionale.

Olanda adoptă o abordare holistică, axată pe sustenabilitatea rurală, stimularea inovației în agricultură și diversificarea economiei rurale prin microîntreprinderi și turism. În plus, politica olandeză se remarcă prin eforturile de conservare a patrimoniului natural și cultural, cum ar fi refacerea sistemelor hidrologice și gestionarea durabilă a pădurilor. Spre deosebire de Germania și Spania, care se concentrează mai mult pe reducerea disparităților economice și sociale, Olanda prioritizează echilibrul dintre protecția mediului, modernizarea agriculturii și îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.

Această diversitate de strategii ilustrează adaptabilitatea politicii europene de coeziune, care permite fiecărei țări să își definească prioritățile în funcție de nevoile și contextul național.

2. Fundamentarea unui scenariu de dezvoltare a României

România, ca stat membru al Uniunii Europene, se confruntă cu provocări semnificative în ceea ce privește dezvoltarea regională. Disparitățile economice și sociale dintre regiunile mai dezvoltate, cum ar fi București-Ilfov, și cele mai puțin dezvoltate, cum ar fi Nord-Est sau Sud-Vest, subliniază necesitatea unui scenariu integrat și detaliat pentru dezvoltare regională până în 2035. Acest scenariu se concentrează pe reducerea decalajelor regionale, tranziția ecologică și digitală, îmbunătățirea calității vieții, modernizarea infrastructurii și dezvoltarea capitalului uman.

Reducerea disparităților regionale constituie un obiectiv prioritar, având în vedere faptul că zonele rurale și cele mai puțin dezvoltate se confruntă cu acces limitat la infrastructură, servicii și oportunități economice. Pentru a atinge acest obiectiv, se propun investiții masive în infrastructura de transport, cum ar fi construcția autostrăzii Moldovei și modernizarea căilor ferate. De asemenea, dezvoltarea rurală prin modernizarea infrastructurii de bază – apă, canalizare și electricitate – și promovarea agriculturii ecologice va contribui la creșterea economică locală. Agricultură ecologică poate reprezenta o soluție sustenabilă pentru revitalizarea zonelor rurale, așa cum subliniază Pătărlăgeanu et al. (2022), contribuind simultan la protecția mediului și la diversificarea economiei regionale. Un alt element esențial este sprijinirea IMM-urilor și start-up-urilor prin crearea de hub-uri regionale pentru antreprenoriat (Dinu et al., 2024).

Tranziția către o economie verde și digitală reprezintă o componentă fundamentală a scenariului (Pătărlăgeanu. 2008) . Dezvoltarea parcurilor solare și eoliene, sprijinirea gospodăriilor pentru utilizarea energiei regenerabile și creșterea eficienței energetice sunt măsuri esențiale pentru atingerea acestui obiectiv. În același timp, digitalizarea administrației publice și a economiei trebuie să fie prioritară, prin crearea unui sistem unificat de servicii digitale și sprijinirea IMM-urilor pentru adoptarea tehnologiilor inovatoare. Aceste măsuri nu doar că vor reduce impactul asupra mediului, dar vor stimula și competitivitatea economică a regiunilor.

De asemenea, ecoturismul poate contribui la dezvoltarea rurală sustenabilă și la valorificarea patrimoniului natural, așa cum arată studiul realizat de Subic et al. (2024), care evidențiază impactul economic pozitiv al turismului ecologic în comunitățile locale.

Pentru creșterea calității vieții, scenariul include dezvoltarea serviciilor sociale și educaționale, mai ales în mediul rural. Extinderea accesului la servicii de sănătate prin modernizarea spitalelor regionale și promovarea incluziunii sociale sunt esențiale pentru reducerea sărăciei și excluziunii. De asemenea, regenerarea urbană a zonelor marginalizate, prin proiecte integrate de locuire, educație și infrastructură, va contribui la reducerea segregării urbane. Aceste măsuri vor îmbunătăți condițiile de trai și vor preveni depopularea regiunilor defavorizate.

Modernizarea infrastructurii este un pilon central al acestui scenariu. Finalizarea principalelor coridoare europene de transport, cum ar fi Coridorul Rin-Dunăre, și conectarea zonelor rurale la rețeaua națională vor îmbunătăți mobilitatea și vor stimula comerțul. În plus, extinderea rețelelor de internet de mare viteză în toate regiunile, inclusiv în zonele rurale izolate, va sprijini conectivitatea digitală, esențială pentru dezvoltarea economică modernă.

Dezvoltarea sustenabilă a României nu poate fi realizată fără investiții semnificative în capitalul uman. Reforma educației prin adaptarea programelor la cerințele pieței muncii, programe de reconversie profesională și combaterea abandonului școlar vor fi prioritare. În plus, se propune crearea unor programe de atragere a talentelor, inclusiv prin pachete atractive pentru românii din diaspora care doresc să revină în țară. Dezvoltarea capitalului uman va asigura resursa necesară pentru o economie competitivă și inovatoare.

Tabelul 2. Analiza SWOT

Puncte forte	Puncte slabe
Accesul la finanțare europeană, inclusiv Fonduri Structurale și de Investiții. Resurse naturale semnificative, inclusiv energie regenerabilă. Diversitate culturală și potențial turistic.	Infrastructură deficitară, mai ales în regiunile Nord-Est și Sud-Vest. Disparități economice și sociale între regiunile dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate. Lipsa digitalizării extinse în mediul rural și în administrația publică.
Oportunități	Amenințări
Tranziția ecologică sprijinită de „Green Deal” european. Creșterea interesului pentru relocarea investițiilor în Europa Centrală și de Est. Dezvoltarea cooperării transfrontaliere prin programe INTERREG.	Schimbările climatice și dezastrelle naturale. Migrația forței de muncă către alte țări din UE. Creșterea costurilor de finanțare și instabilitatea economică globală

Sursa: Prelucrare proprie

Tabelul 3. Analiza SWOT

Domeniu	Indicatori	Ținta pentru 2035
Reducerea disparităților	Diferența PIB/locuitor între regiuni	Reducere cu 50% față de nivelul actual
Dezvoltare ecologică	Procent energie regenerabilă din total consum	40%
Digitalizare	Acces la internet în zonele rurale	100%
Conectivitate	Număr kilometri de autostrăzi finalizați	Peste 2.000 km
Educație și capital uman	Rata de absolvire a educației secundare	95%

Sursa: Prelucrare proprie

Implementarea acestui scenariu poate transforma România într-un exemplu de succes al dezvoltării regionale integrate în cadrul UE. Prin reducerea disparităților, accelerarea tranziției ecologice și digitale și creșterea calității vieții, România își poate consolida poziția ca lider regional în Europa Centrală și de Est. De asemenea, măsurile propuse vor contribui la crearea unei economii sustenabile, capabile să răspundă provocărilor viitoare, precum schimbările climatice și transformările economice globale.

Concluzii

Politica de dezvoltare regională în Uniunea Europeană este unul dintre pilonii fundamentali pentru reducerea inegalităților economice și sociale dintre regiuni, promovând coeziunea economică și socială. România a beneficiat semnificativ de această politică, mai ales prin accesul la fondurile europene, care au sprijinit modernizarea infrastructurii și dezvoltarea economiei regionale. Totuși, procesul de reducere a disparităților între regiunile dezvoltate și cele defavorizate rămâne o provocare majoră.

În context național, disparitățile dintre București-Ilfov și regiunile mai puțin dezvoltate, precum Moldova sau Sud-Vest Oltenia, sunt marcante. Diferențele sunt vizibile în indicatori precum PIB-ul pe cap de locuitor, nivelul infrastructurii și accesul la servicii de bază, cum ar fi educația și sănătatea. Aceste inegalități sunt amplificate de migrarea tinerilor către centrele urbane mai dezvoltate și de insuficiența investițiilor în regiunile periferice.

Pe de altă parte, România dispune de un potențial semnificativ care poate fi valorificat pentru a stimula dezvoltarea echilibrată. Regiunile cu resurse naturale importante, un potențial agricol ridicat sau oportunități pentru turism și energie regenerabilă pot contribui la relansarea economică. Cu toate acestea, succesul acestor inițiative depinde de implementarea unor politici coerente și de coordonarea eficientă între autoritățile centrale și cele regionale.

Acknowledgments

Parte din această cercetare a fost realizată în cadrul mobilității Erasmus+ desfășurate de Bianca-Maria Boțîrcă, Mădălin-Ionuț Sandu la Institutul de Economie Agrară din Belgrad, Serbia, în perioada 6–12 aprilie 2025.

Referințe bibliografice

References

1. Comisia Europeană. „Fondul European de Dezvoltare Regională.”, 2025. Disponibil la: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en?ettrans=ro (Accesat la data de 10.02.2025)
2. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA). „Politica de Dezvoltare Regională.” Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, 2025. Disponibil la: <https://www.mdlpa.ro/pages/politicadedezvoltareregionala> (Accesat la data de 06.02.2025)
3. Uniunea Europeană. „Politica Regională.” Uniunea Europeană, 2025. Disponibil la: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/regional-policy_ro (Accesat la data de 07.02.2025)
4. Institutul European din România. „Politica Regională în Uniunea Europeană.” Institutul European din România, 2016. Disponibil la: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Politica_regionala.pdf (Accesat la data de 11.02.2025)
5. Comisia Europeană. „Politica Agricolă Comună: Dezvoltare Rurală în România.” Agricultura - Uniunea Europeană, 2025. Disponibil la: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/country_ro (Accesat la data de 09.02.2025)
6. Radu, M. „Politici de Dezvoltare Regională în Germania.” Academia.edu, 2018. Disponibil la: https://www.academia.edu/37724850/Politici_de_dezvoltare_regionala_in_Germania (Accesat la data de 05.02.2025)
7. Comisia Europeană. „Politica de Coeziune Europeană: Un Factor Cheie pentru Dezvoltarea și Integrarea Spaniei în Europa.” Politica Regională - Uniunea Europeană, 2016. Disponibil la: https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/newsroom/news/2016/04/04-04-2016-european-cohesion-policy-a-key-factor-for-spain-s-development-and-integration-in-europe (Accesat la data de 08.02.2025).
8. Pătărlăgeanu, S. R., Dinu, M., Diaconu, A., & Oancea Negescu, M. D. (2022). Ecological agriculture and its role in sustainable development. Proceedings of the International Conference on Business Excellence, 16(1). <https://doi.org/10.2478/picbe-2022-0038>.
9. Dinu, M., Gheorghe, A. F., & Urs, M. I. (2024). New approaches to stimulate entrepreneurial initiatives in rural areas. „Sustainable Agriculture and Rural Development V”, Belgrad, Serbia.
10. Subic, J., Pătărlăgeanu, S.R., Jeločnik, M., & Gheorghe, A.F. (2024). Ecotourism in Romania: Exploring Potential and Promoting Responsible Tourism. Proceedings of the International Conference on Economics and Social Sciences, Bucharest, Romania, June 13–14, 2024, pp. 49–58. DOI: 10.24818/ICESS/2024/007.
11. Pătărlăgeanu, S. R. (2008). Eficiența utilizării tehnologiei informatice în agricultură. Agricultura, 61(1–2). <https://doi.org/10.15835/arspa.v61i1-2.2876>.
12. Pătărlăgeanu, S.R., Rădulescu, C.V., Dinu, M. and Constantin, M., 2020. The Impact of Heavy Work Investment on the Economy and the Individual. Amfiteatru Economic, 22(Special Issue No. 14), pp. 1085-1102 DOI: 10.24818/EA/2020/S14/1085,